

NORGES HØYESTERETT

Den 1. februar 2005 avsa Høyesterett kjennelse og dom i

HR-2005-00171-A, (sak nr. 2004/1648), straffesak, anke,

I.

A

(advokat Erling O. Lyngtveit)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Tor Christian Carlsen)

II.

B

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Tor Christian Carlsen)

STEMMEGIVNING:

(1) Dommer **Støle**: Saken gjelder utmåling av straff for to tiltalte som er domfelt henholdsvis for drap og grovt ran, og grovt ran med dødsfølge.

(2) Gulating lagmannsrett avsa 29. september 2004 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 0.0.71, dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første og annet ledd og straffeloven § 268 annet ledd, jf. § 267, og for det forhold som er rettskraftig avgjort ved Haugesund tingretts dom av 5. mai 2003, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 18 – atten – år. Til fradrag i straffen kommer 476 – firehundreogsyttiseks – dager for utholdt varetekt.

2. **B, født 0.0.69, dømmes for overtredelse av straffeloven § 268 annet og tredje ledd, jf § 267, og for det forhold som er rettskraftig avgjort ved Haugesund tingretts dom av 5. mai 2003, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 8 – åtte – år. Til fradrag i straffen kommer 476 – firehundreogsyttiseks – dager for utholdt varetekt."**

- (3) For B er dommen avsagt under dissens. To av meddommerne stemte for at straffen skulle settes til fengsel i 9 år, og de to øvrige meddommerne stemte for fengsel i 7 år.
- (4) I tingretten ble straffen for de to fastsatt til fengsel i henholdsvis 16 og 9 år. Domfellelsen omfattet i tillegg for A et grovt tyveri, og for B et simpelt tyveri. På disse punktene var tingrettens dom rettskraftig.
- (5) De domfelte anket til Høyesterett over lagmannsrettens saksbehandling, lovanvendelse og straffutmåling. Høyesteretts kjæremålsutvalg har tillatt ankene over straffutmålingen fremmet.
- (6) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge for B, men at anken fra A ikke fører frem.*
- (7) For å belyse den faktiske bakgrunnen for de straffbare handlinger, finner jeg det hensiktsmessig å gjengi følgende fra lagmannsrettens dom:

"Lagmannsretten legger til grunn at A og B ble kjent med hverandre på asylmottaket i ---veien - i X. Begge bodde der i de siste fjorten dager før ranet og drapet fant sted. ---veien - ligger noen få hundre meter nord for ---veien -, der avdøde C bodde. C var 83 1/2 år gammel og dårlig til beins. Hun brukte derfor rullator når hun gikk ute. Omtrent hver dag gikk hun forbi ---veien - med rullatoren, enten til den lokale butikk eller for å besøke sin bror. A ble oppmerksom på C og hvor hun bodde.

C bodde alene i boligen, som er et lite hus på to etasjer. Mellom første og annen etasje er det en smal og bratt trapp. På grunn av Cs helsetilstand var det montert en stolheis i trappen, og denne var godt synlig for de som gikk opp. C var 154 cm høy og veide 55 kg. Hun hadde tjenestegjort i Frelsesarmeen i mange år, og var nå pensjonist.

Lørdag 14. juni 2003 satt A og B hjemme i ---veien - og drakk. De delte en flaske vodka, og A drakk i tillegg noe øl. Noe før midnatt gikk de i retning mot byen og kom forbi huset til C. A sa da til B at han kjente til damen som bodde i huset. De bestemte seg for å gå inn i huset i vinnings hensikt. Da de ikke hadde noe redskap til å bryte seg inn med, gikk de inn i redskapsbod både til ---veien - og naboeiendommen ---veien - for å lete etter egnet redskap. Fra en av bodene tok de en øks som var 51 cm lang, veide 1,4 kg og hadde en 9,5 cm lang egg. De brukte denne til å knuse vinduet i bakdøren til første etasje i Cs hus, og gikk deretter inn gjennom vinduet. Inne i første etasje kikket de rundt hvoretter de gikk opp i annen etasje. A bar med seg øksen og gikk inn på Cs soverom der hun hadde gått til ro for natten."

- (8) Om selve hendelsesforløpet, heter det videre:

"På et tidspunkt våknet C og A hogg mot henne med øksen. Lagmannsretten kan ikke med sikkerhet fastslå om C forsøkte å komme seg ut av sengen før første økseslag traff. Ett av økehuggene traff henne i hånden, og skadene samsvarer med at hun holdt hånden mot hodet for å beskytte seg. Skadene i hånden viser at den må ha vært understøttet. Hun ble så hugget 11 - 12 ganger mot venstre side av hode-, nakke- og skulderregionen med øksen.

Huggene ble utført med betydelig kraft. Venstre øre ble kløvet i to og kuttet løs fra hodehuden. Kraniet ble delvis knust. Fire av huggene som var påført forfra og delvis fra siden, ble utført med en slik kraft at øksen hadde avsatt spor i ryggsoylen. I forbindelse med huggingen ble det avsatt merke i skråtaket fra øksens fremre del. De fleste av huggene var dødelige og har nokså umiddelbart medført bevissthetstap. Til tross for dette fortsatte A å hugge. Det var betydelig blodsprut langt oppover vegger og utover i rommet.

Helt innledningsvis i forbindelse med voldsutøvelsen skrek C høyt. B hørte dette skrik, og gikk umiddelbart til rommet. Det kan imidlertid ikke legges til grunn som sikkert at han så selve voldsutøvelsen. Det er usikkert om C var død idet B kom inn i rommet eller om hun døde umiddelbart etter. Tatt i betraktning Bs opptreden forut og etterpå har ikke det betydning for straffutmålingen. På grunn av at C var ille tilredt la A eller B papir over hennes hode hvoretter de fortsatte å lete rundt i soverommet og huset etter verdigjenstander. Blodspor viser at en nattbordskuff ved siden av avdødes seng ble dratt ut og en skapdør ved siden av ble åpnet etter at hun var død. Det legges også til grunn at B lette i Cs smykkeskrin på samme rom etter at hun var død. Etter voldsutøvelsen ble øksen lagt ned på sengen mens de begge lette etter gjenstander å stjele.

Etter at de var ferdig i annen etasje gikk de ned der de delte kr 1000 som lå i Cs veske. De tok deretter med seg pengene, smykker og stereoanlegg før de forlot huset."

- (9) Med dette som bakgrunn tar jeg først for meg As forhold. Domfellelsen for drap er det dominerende ved straffutmålingen. Lagmannsretten har fremhevet at det er utvist en stor grad av brutalitet, at det er anvendt vold langt ut over det som var nødvendig for å ta fornærmedes liv, og at drapet hadde preg av ren henrettelse. Jeg slutter meg til dette.
- (10) Straffverdigheten av drapshandlingen kommer klart til uttrykk ved at det foreligger flere selvstendige grunnlag for å henføre den under straffeloven § 233 annet ledd, slik at maksimumsstraffen på 21 år kommer til anvendelse. Drapet er begått både for å lette og for å skjule ranet, og det foreligger for øvrig særdeles skjerpene omstendigheter. Fornærmede var et eldre menneske som lå og sov i sin seng da de domfelte brøt seg inn i boligen. Hun ble brutalt hugget i hjel med øks av A. Måten drapet ble utført på, er i seg selv slik at det ville vært grunnlag for å henføre det under alternativet særdeles skjerpene omstendigheter.
- (11) Det følger av det jeg allerede har fremhevet, at det må reageres meget strengt overfor A. Men i ytterligere straffskjerpene retning nevner jeg at lagmannsretten la til grunn at han på forhånd hadde kunnskap om fornærmedes situasjon som aleneboende og noe bevegelseshemmet. Dertil kommer at fornærmede, selv om en rekke av huggene isolert sett var dødelige, i en innledende fase har vært seg bevisst hva som var i ferd med å skje. Hun må ha opplevd voldsutøvelsen som uhyre skremmende og smertefull. Endelig nevner jeg at lagmannsretten la til grunn at A hadde til hensikt å drepe henne, og at også den etterfølgende opptreden med fullbyrding av ranet vitner om et fast forbrytersk forsett.
- (12) I likhet med lagmannsretten kan jeg ikke se at det forhold at A på et visst tidspunkt under etterforskningen erkjente overfor politiet at han hadde begått drapet, kan tillegges betydning i formildende retning. Det er klart ikke grunnlag for å anvende straffeloven § 59 annet ledd om uforbeholden tilståelse. I det første avhøret etter pågripelsen nektet A enhver befatning med drapet, og etter at han i et senere avhør hadde erkjent å ha drept fornærmede, har han i to rettsinstanser benektet drapet og dertil forsøkt å legge skylden på B.

- (13) Foruten drap begått under særdeles skjerpene omstendigheter, omfatter domfellelsen for A også et grovt ran og det grove tyveriet som er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom. En samlet vurdering tilsier at det ikke er grunnlag for å redusere den straff A er idømt. Han har etter lagmannsrettens dom utholdt ytterligere varetektsfengsel, og har etter det som er opplyst krav på varetektsfradrag med i alt 601 dager.
- (14) Jeg går så over til å behandle anken fra B.
- (15) Utmåling av straff må for ham ta utgangspunkt i at han ikke kan påføres ansvar for drapshandlingen. Han var ikke til stede da A rettet de dødelige økshuggene mot fornærmede, og hun var allerede døende da han kom inn i soverommet der drapet ble begått. Det følger av dette at han ikke hadde mulighet for å gripe inn slik at hennes liv kunne ha vært reddet.
- (16) Bakgrunnen for at B ble domfelt for grovt ran med dødsfølge, jf. straffeloven § 268 annet og tredje ledd sammenholdt med § 43, er etter premissene i lagmannsrettens dom følgende: Han var med på å ta øksen fra en bod i naboeiendommen, benytte den da de brøt seg inn i fornærmedes bolig og ta den med inn i huset. B hadde forsett med hensyn til at det kunne ende med et ran – han hadde tatt det standpunkt at selv om det skulle bli nødvendig med et ran, ble han med videre (dolus eventualis ved positiv innvilgelse). Videre er det lagt til grunn at han kunne innse muligheten av at ranet medførte fornærmedes død, men ikke at døden skulle bli voldt med en slik grad av brutalitet og ”overskuddsvold”.
- (17) Straffen må for B avspeile hans aktive medvirkning både før og etter drapet. Hans etterfølgende opptreden med fullstendig neglisjering av fornærmede og fullføring av ranet er sterkt klanderverdig. Når jeg likevel er kommet til at straffen er utmålt for strengt, har jeg lagt vesentlig vekt på det noe spesielle grunnlaget for at han er påført ansvar for ranet – med laveste grad av forsett – og for dødsfølgen. I forhold til det som i rettspraksis har vært normalsituasjonen når straffeloven § 268 tredje ledd er anvendt, er hendelsesforløpet i vår sak nokså atypisk. Dødsfølgen var uforsettlig for B, som selv ikke utøvet vold.
- (18) Domfellelsen omfatter også det simple tyveriet som ble rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, uten at dette får nevneverdig betydning for utmålingen. Etter en samlet vurdering av straffverdigheten for B er jeg kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i 5 år.

(19) Jeg stemmer etter dette for denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. For A:

Anken forkastes.

Varetektsfradraget settes til 601 – sekshundreogen – dager.

2. For B:

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 5 – fem – år.

(20) Dommer **Skoghøy:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(21) Dommer **Flock:** Likeså.

(22) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.

(23) Dommer **Gussgard:** Likeså.

(24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E O G D O M :

1. For A:

Anken forkastes.

Varetektsfradraget settes til 601 – sekshundreogen – dager.

2. For B:

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 5 – fem – år.

Riktig utskrift bekreftes: